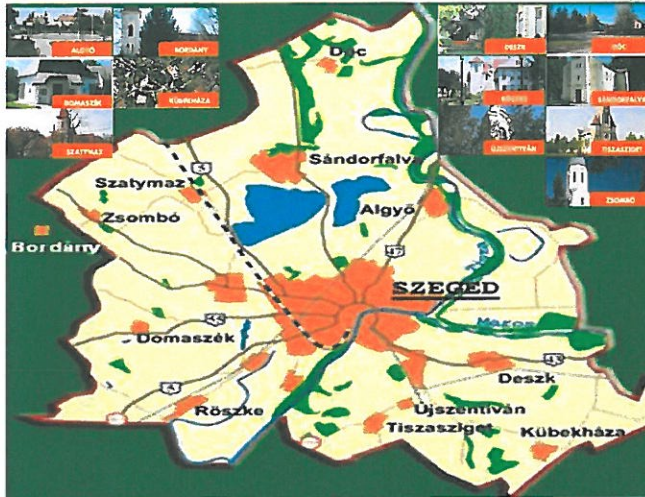
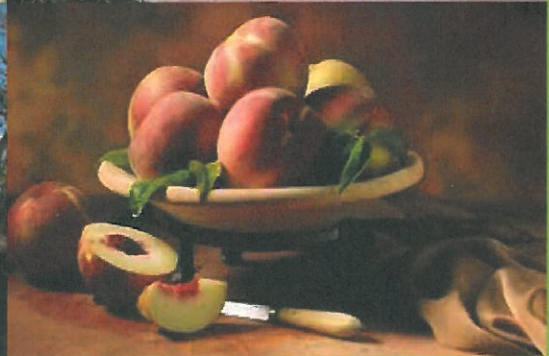

2011.

Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Déli Napfény Nonprofit Kft.

Déli Napfény Nonprofit Kft.

2011.03.16.

1. Vezetői összefoglaló

1.1 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Jövőképe

Az Akciócsoport stratégiája alapvetően a helyi jellegzetességek és erősségek kiaknázására épül. A megfogalmazott céljaink és intézkedéseink egy hosszú távú és rendszer-jellegű fejlesztést tesznek lehetővé számunkra. Ebben elsősorban a saját erőforrásainkra építünk és kevésbé a változó környezetre, amely azonban mindenképpen erősen befolyásolja az elért eredményeinket.

A programozási ciklus végére jelentős **turisztikai vonzerővé való térséggé** kívánunk válni, amely a falusi vendéglátás erős bástyájává válik. Ennek egyik lendületét a lovas és tanyai turisztikai szolgáltatások fejlesztésében képzeljük el. 2013-ra kiterjedt és saját magát eltartani képes turisztikai szolgáltató rendszer bevezetése szintjére kerülünk. A fejlesztések hatására legalább 15%-os vendégéjszaka-szám növekedést kívánunk elérni.

A térségünk civil szervezetei és önkormányzati szervei közreműködésével kiterjedt **helyi örökségvédelmi** intézkedéseket támogatunk. A már jelenleg is működő és támogatott örökségvédelmi intézkedések hozzájárulnak a fentiekben részletezett turisztikai vonzerő fejlesztéséhez, de egyaránt értéket adnak a mi saját adottságaink kiaknázásához. Ezzel a civil és vállalkozói szféra közötti legjobb helyi kommunikáció és kapcsolat is elérhetővé válik. A 2013-ra elért intézkedéseink alapján elmondhatjuk majd, hogy helyi erőforrásokkal megóvtuk és helyreállítottuk az elődeink örökségét.

Az országos átlagban arányos **helyi életminőségünk fejlesztéséhez** a programozási időszak végére kiterjedt közbiztonsági rendszer kiépítése valósul meg. A települési rendezvényeknek jelentős a helyi identitás erősítő hatásuk, valamint közösségépítő hatást is erősítik, melyek egyébként a turisztikai vonzerónk építésében is nagy szerepet játszanak. Sport több területen, a közösségépítésben, de legfőképp az egészség megőrzésében játszott szerepe révén járul hozzá az életminőség javításához.

A települési rendezvényeknek a helyi életminőség-fejlesztésben és közösségépítési céljának elérésében kiemelkedő szerepet szánunk. A hosszú távú eredmények 2013-ra a közösségi szerepvállalásban tetten érhetőek lesznek.

A minőségi javulást nehéz egzakt módon mérni. Ebben nagy segítségünkre lehetnek a programozási ciklus végén azok a statisztikai adatok, amelyeket a településeink bocsátanak majd rendelkezésünkre. A 2013. évben több témacsoport köré statisztikai felmérést tervezünk készíteni, melyek az alábbiak:

- a közbiztonsági rendszer esetelemzése,
- a sportrendezvényeken részt vett lakosság számaránya,
- a közösségi rendezvényeken aktív résztvevőinek száma és mért szerepük.

A programozási ciklus végére a térségünkre jellemző mezőgazdasági termékek feldolgozottsági szintjének jelentős emelkedésére számítunk. A helyi termékek megjelenésének és marketingjének biztosítása lehetővé teszi majd a **helyi mikrovállalkozások** számára az **erőforrásaik jobb kihasználását**. A rájuk szabott mikrovállalkozások fejlesztése célkitűzésünkben rejlő lehetőségek kiaknázása 2013-ra a tőkeellátottságukat növeli majd, ezzel versenyképesebbé válnak a hazai feldolgozott mezőgazdasági termékeket kínáló piacon. A fejlesztések hatására a településink nagy részén a LEADER-polc valóságos piaci tér lesz.

Összességében a jövőképünk egy aktív szerepvállalási célt jelent; olyan stratégiát, amely nemcsak lehetőségeket mutat, hanem megoldási javaslatokat is hordoz. A térségi szereplőink aktív közreműködése nélkülözhetetlen számunkra, ezzel együtt a saját szerepünket hangsúlyozni szeretnénk, hogy továbbra is meghatározó szervezete maradjunk a helyi vidékfejlesztési átfogó rendszernek.

1.2 Főbb célkitűzések

A Déli Napfény LEADER Akciócsoport területén a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia 4 célkitűzés köré csoportosítható, melyek a következők:

Célkitűzések:			
A	B	C	D
Helyi turizmus fejlesztése	Helyi örökség megőrzése	Helyi életminőség megóvása, fejlesztése	Gazdasági környezet fejlesztése

1.3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának a célja

A HVS végrehajtása során elért eredmények, az országban, és a világban zajló társadalmi és gazdasági folyamatok szükségessé teszik a HVS rendszeres felülvizsgálatát. Ez kiterjedhet a főbb célokra, valamint az intézkedésekre.

A HVS időszakos felülvizsgálata, frissítése biztosítja, hogy a *Déli Napfény* LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett térség folyamatosan változó fejlesztési igényeit valóban tükröző alapidokumentum legyen. Továbbá hozzájárulhat a LEADER program 2007-2013 programozási időszakon átnyúló folytatásának megalapozásához is.

1.4 A HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők

A HVS felülvizsgálatában való részvételt az alapján hirdettük meg, hogy a tervezési területünkhöz tartozó 12 település önkormányzatainak elküldtük a Vidékfejlesztési Minisztérium által megküldött hirdetményi szempontok alapján elkészített saját hirdetményünket, melyet az önkormányzatok kihelyeztek a hirdetőfalukra. Természetesen pár nap elteltével telefonon egyeztettünk az önkormányzatokkal, hogy kihelyezésre kerültek-e a hirdetmények.

Az első indító megbeszélés alkalmával, mely 2011. február 17-én került megrendezésre irodánkban - 10 órai kezdettel - 17 fő jelent meg a munkaszervezet tagjait leszámítva. Az indító megbeszélésen mind a 12 településről jelen voltak képviselők, akik közül kiválasztottuk a tervezői csoport tagjait.

Másnap, azaz 2011. február 18-án megrendezésre kerülő régiós HACs értekezleten is esett szó a HVS felülvizsgálatról, ahol megvitattuk a HVS-sel kapcsolatos véleményeinket.

2011. március 4-én a HACs irodában lezajlott az első tervezői csoport ülés, ahol megtörtént a célkitűzések kialakítása és azok elfogadása, illetve a jogcímek, célterületek tárgyalása. A tervezői csoport ülésre a HACs tagjain kívül 10 fő jelent meg.

A tervezői csoport által javasolt változásokat és intézkedéseket a 2011. március 10-én megtartott taggyűlésen kerültek elfogadásra. A jelen tervezési időszakban hozzánk beérkezett projektötletek száma 11; a javaslattevők közötti civil szereplők száma 1, a vállalkozók részéről beérkező projektötletek száma 7, egyéb vidéki szereplőtől 3 projektötlet érkezett be.

1.5 A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások

I. Jövőkép				
II. Célkitűzések:				
A	B	C	D	
Helyi turizmus fejlesztése	Helyi örökség megőrzése	Helyi életminőség megóvása, fejlesztése	Gazdasági környezet fejlesztése	
Rendezvény	Kulturális értékek megőrzése	Kulturális , szabadidős és civil szolgáltatások fejlesztése	Helyi termékek szolgáltatások minőségének megőrzése, javítása. Innovatív megoldások támogatása, bemutató gazdaságok kialakítása.	Települési média fejlesztése

2. Helyzetelemzés

2.1 A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése

TÁRSADALMI HELYZETKÉP

A települések között 10 község, 1 nagyközség (Algyő), továbbá 1 város (Sándorfalva) található. A több mint 50 ezer hektár területen elhelyezkedő települések két statisztikai kistérséghez tartoznak, a szegedihez 11, a móralthalmihoz pedig egy.

1. táblázat A települések főbb adatai

Település	Jogállás	Népesség (fő)	Külterület i népesség (fő) ¹	A külterületi népesség aránya (%)	Terület (ha)	Kistérség
Algyő	nagyközség	5 247	998	19	7 577	Szegedi
Bordány	község	3 155	1 071	34	3 648	Móralthalom
Deszk	község	3 584	38	1	5 205	Szegedi
Dóc	község	786	238	30	4 943	Szegedi
Domaszék	község	4 851	2 086	43	5 215	Szegedi
Kübekháza	község	1 561	0	0	2 731	Szegedi
Röszke	község	3 269	695	21	3 663	Szegedi
Sándorfalva	város	8 042	494	6	5 577	Szegedi
Szatymaz	község	4 593	2 136	47	5 372	Szegedi
Tiszasziget	község	1 767	93	5	2 689	Szegedi
Újszentivá	Község	1 657	0	0	1 549	Szegedi
Zsombó	Község	3 475	1 195	34	2 689	Szegedi
Összesen	12 település	42 085	9 044	21	50	

Forrás: KSH, 2009. január 01.

¹ 2001. évi Népszámlálás. Forrás: KSH

A települések együttes *lakónépessége* 2009. év elején meghaladta a 42 ezer főt. Legnagyobb népességgel a városi rangú Sándorfalva rendelkezik, a legkevesebben pedig a Szegedtől legtávolabb eső Dócon élnek (1. táblázat).

A lakosságon belül jelentős a *külterületi*, tanyasi népesség, amelynek száma meghaladja a 9 ezer főt, aránya pedig 21%. Szatymazon és Domaszéken a népesség több mint 40%-a, Bordányban és Zsombón több mint 30%-a külterületen él. Jelentősebb számú, a legutóbbi Népszámlálás alkalmával magát valamely nemzetiséghez tartozónak valló lakosság Deszken (117 fő szerb és 11 fő német), valamint Újszentivánon (44 fő szerb) él.

2000 és 2009 összehasonlításában elmondható, hogy a népesség száma összességében több mint 4%-kal emelkedett. Míg Algyő, Dóc, Kübekháza és Rösztke népessége csökkent, addig a többi település növekedett. A növekedés mértéke Domaszéken majdnem elérte a 20%-ot, Deszk esetében pedig meghaladta a 11%-ot (2. táblázat). A legnagyobb mértékű csökkenés Dócon volt tapasztalható.

2. táblázat A települések népességének alakulása 2000-2009

Település	Népesség (fő) 2000	Népesség (fő) 2009	Népesség- növekedés/ csökkenés (fő)	Változás mértéke (%)
Algyő	5323	5 247	-76	-1,43
Bordány	3114	3 155	41	1,32
Deszk	3214	3 584	370	11,51
Dóc	822	786	-36	-4,38
Domaszék	4072	4 851	779	19,13
Kübekháza	1607	1 561	-46	-2,86
Rösztke	3392	3 269	-123	-3,63
Sándorfalva	7920	8 042	122	1,54
Szatymaz	4303	4 593	290	6,74
Tiszasziget	1734	1 767	33	1,90
Újszentiván	1547	1 657	110	7,11
Zsombó	3201	3 475	274	8,56
Összesen	40 249	42 085	1 836	4,56

A települések területe *Szeged városát öleli* körül és ez egyben szoros gazdasági kapcsolatot is eredményez a nagyvárossal, miután az aktív lakosság egy része ingázó munkaerőként ott dolgozik. A helyi közösségek természeti adottságai, társadalmi, gazdasági berendezkedése, kulturális hagyományai nagyfokú *hasonlóságot mutatnak*. A települések a *szegedi tanyai kapitányságból* alakultak ki, bár többüket a háború után Szegedhez csatolták, s később váltak közigazgatásilag önálló egységgé.

A településeken jelentős mértékű, kiterjedt, erős civil szféra működik, azonban jellemző, hogy gyakran alacsony az önálló forrásteremtési és pályázati tevékenység. Ehhez más intézmények (jellemzően a települési önkormányzat és/vagy a Teleház) nyújtanak szakmai és/vagy adminisztratív segítséget.

Átlagosan 3,75 kiemelten fontos civil szervezet van a 12 település átlagában.

GAZDASÁGI HELYZETKÉP

Az Eurostat 2008 adatai alapján a Dél-alföldi Régió az EU-27 államait összehasonlítva a 277 régióból a 256. helyen, az EU-27 átlagának 42,06%-án áll. A magyarországi régiók közül ezzel Észak-Magyarországot, illetve Észak-Alföldet *előzi meg*. Amennyiben magyar régiók átlagához viszonyítjuk a Dél-alföldi Régiót alig éri el annak 66%-át. Ami a helyzetet e tekintetben súlyosbítja, hogy a 1990-es évek közepén a régió még a magyar átlag 83%-án és az európai átlag 40%-án állt, vagyis az 1995-től tartó EU-átlagot meghaladó gazdasági növekedés során egyrészt növekedett a különbség a legfejlettebb és a leszakadó régiók között, valamint nem sikerült zárkózni az európai átlaghoz sem.

A régió gazdaságától a vizsgált 12 település sem tudja függetleníteni magát, bár a szegedi kistérséghez tartozó települések nem tartoznak a leghátrányosabb helyzetű vagy hátrányos helyzetű települések sorába. A 311/2007 (XI. 17.) Korm. rendelet² szerint a mórhalmi kistérség az ország leghátrányosabb helyzetű kistérsége, közé sorolandó, így Bordány kedvezményezett település. Dóc a 204/2006 (XI. 30.) Korm. rendelet³ értelmében társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott településnek minősül, eképp a hátrányos helyzetű kistérségekkel azonos elbánásban részesül. Pozitív befolyásoló tényező Szeged, mint központi szerepkörű, ún. pólusváros közelsége, akár a piac keresleti, akár kínálati oldalát tekintve. A települések társadalmi-gazdasági élete szoros kapcsolatban áll Szeged városával, attól nem elválasztható.

² 311/2007 (XI. 17.) kedvezményezett térségek besorolásáról

³ 204/2006 (XI. 30.) Korm. rendelet a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről

A *közösségi közlekedési* lehetőségekre is elmondható a központosított felépítés. Közvetlen *vasúti* összeköttetés Szeged - Szatymaz, Szeged - Rőszke, Szeged - Deszk, Szeged - Algyő között létezik. Szegedről valamennyi település elérhető *autóbusszal*, a szűk keresztmetszetet az utazás napja és a napszak jelentheti a *turista* számára.

A térség településein fellelhető turisztikai lehetőségek kihasználatlanok. A turizmus térségünk jelenleg kevésbé kihasznált kitörési potenciálja. Ennek első lépcsője a szemléletformálás, a motiváció, valamint a képessé tétel a turizmus területén végzett tevékenységek, szolgáltatások indítására. A turisztikai potenciál növelése érdekében turisztikai célú rendezvények megvalósítása megoldást jelenthet.

A térség lakosságának jelentős hányada ma is mezőgazdasággal foglalkozik, jövedelme ezen tevékenységből származik. Kedvezőtlen a foglalkoztatási helyzet, kevés a mezőgazdaságon kívüli más munkalehetőség. Ugyanakkor hiányoznak a megtermelt mezőgazdasági termékek - gyümölcs, zöldség, biotermékek, méz, bor - közvetlen értékesítési helyei.

A *mezőgazdasági tevékenységek* közül jellemző a zöldség-, gyümölcs-, és szőlőtermelés, a szántóföldi zöldségtermesztés mellett a primőrzöldség termelés is megfelelő színvonalú a térségben, melyek növekvő tendenciát mutatnak. Néhány termék országos jelentőségű: a fűszerpaprika előállítására például meglehetősen régi hagyományokra tekint vissza, a rózsatermesztés szintén magas színvonalú és nemzetközi hírnévnek örvend.

TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Az térséghez tartozó települések a szegedi tanyai kapitányságból alakultak ki, bár többüket a háború után Szegedhez csatolták. Jellegzetesen tanyás alapú települések, a mai napig megőrizték e sajátosságukat, jelentős kulturális örökséget képviselnek. A települések aktív lakosságának egy része ingázó munkaerőként Szegeden dolgozik, bár ezek az emberek szívesen vállalnának munkát az otthonukhoz közelebb.

A térségre jellemző a „multikulturális sokszínűség”: a kézműves és népművészeti hagyományok, valamint a nemzetiségek jelenléte, magas aránya, nemzetiségi kultúrájuk magas színvonala.

A térség bővelkedik természeti és épített kulturális erőforrásokban, amely többek között utat nyit a turizmus fellendítésére, ha tekintetbe vesszük a gyógyászatához jó alapot nyújtó termálvízkészletünket, a természetes felszíni vizek magas számát, a jelentős építészeti értéket képviselő épületeket, valamint kulturális emlékeket.

A térség *földrajzi adottságai* kedvezőnek minősíthetők, az ország napfényben egyik leggazdagabb vidéke. A terület alapvetően *síkvidéki*, a talajadottságok nagyon változatosak, megtalálható itt az alacsonyabb termőképességű homokvidék és a termékeny talajú Marosszög, amely a Tisza-Maros torkolattól az országhatárig terjed.

A térség *nagy folyói* – Tisza, Maros – igen ingadozó vízjárásúak, mindkettő erőteljesen szabályozott. A szegedi kistérség rétegvizekkel jól ellátott, a talajvízkészlet azonban a száraz klíma és a területhasznosítási változások, vízrendezések következtében helyenként – jellemzően a homokvidékeken – jelentősen csökkent. A térség bővelkedik természetes felszíni vizekben, valamint **termálvízkészlete** is jelentős. A mezőgazdálkodás térhódításával a hajdani nagy kiterjedésű lápok eltűntek, néhány maradványuk még itt-ott fellelhető.

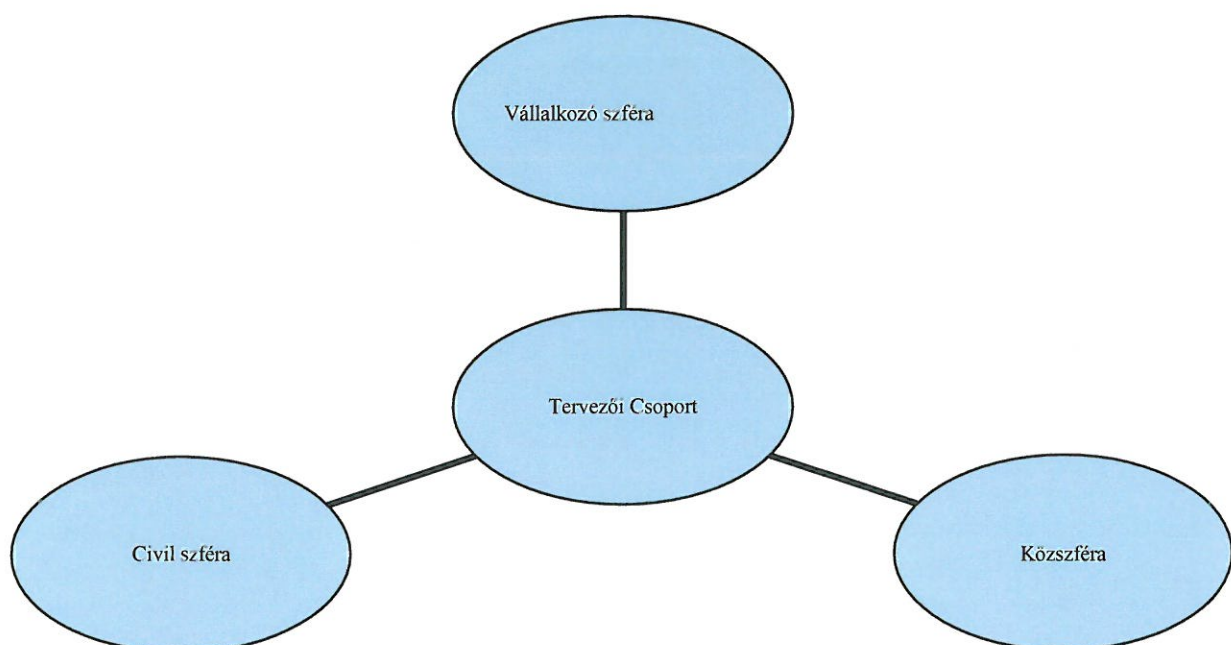
A térségben található **természetvédelmi oltalom** alatt álló terület a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságához tartozó Pusztaszeri Tájvédelmi Körzet, ahol a Fehér-tó helyezkedik el.

2.2 A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség

A Leader vidékfejlesztési közösséget 46 tagból álló Nonprofit Kft. működteti. A Déli Napfény Nonprofit Kft. tagjai (üzletrész tulajdonosok): 12 önkormányzat képviselője, 20 civil szervezet képviselője és 14 vállalkozó. A Kft. legfőbb döntéshozó grémiuma (az üzletrész tulajdonosok képviselete) 11 főből áll. A 12 önkormányzat 4 főt, a 20 civil szervezet 4 főt, a 14 vállalkozó összesen 3 főt delegál a döntéshozó grémiumba. A 11 delegált választja az ügyvezető igazgatót. A Kft. 3-tagú, minden szektort képviselő Felügyelő Bizottság felügyeli. A társaság évente minimum egy taggyűlést tart.

A Kft. felépítéséből és általában a stratégia-alkotási munkából látható, hogy a tervezők és tagok megvalósítják a Leader-szerű működés feltételeit: a tervezett fejlesztések és a megvalósítandó feladatok több szektorban, integrált stratégiák alkalmazásával, a helyi gazdasági potenciál hasznosításával, az alulról jövő kezdeményezések felkarolásával, a helyi lakosság bevonásával, a helyi partnerség erősítésével jöttek létre. Látható tehát, hogy a projektgenerálási szakaszban, a tervezés során megvalósult együttműködés feltételei fennállnak a megvalósítás szakaszában, a végrehajtás során is.

A felülvizsgálat során a tervezői csoport kiválasztásánál nagy figyelmet fordítottunk arra, hogy a tervezői csoport tagjai mind a három szféra - civil, vállalkozói és közsféra - szereplői közül kerüljenek ki. Továbbá törekedtünk arra, hogy tervezési területünk szinte minden település legyen képviselve egy tervezői csoport tag által, így átfogó képet kapunk mind a településeinkről és azok igényeiről, mind pedig az egyes szférákban tevékenykedők igényeiről.

2.3 A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése

Az alábbiakban a jelenlegi HVS szerkezetét áttekintve az aktuális célkitűzések alapján értékeljük az előző HVS intézkedéseinek eredményeit.

A. Helyi turizmus fejlesztése

1. „A vendégfogadás feltételeinek javítása. A meglévő szálláshelyek kapacitás bővítése, minőségi fejlesztése és a szálláshelyeken kínált szolgáltatások körének bővítése, valamint új, magasabb kategóriájú szálláshelyek létesítése a hátrányos helyzetű településeinken.” intézkedésben a HVS megvalósítása során kitűzött cél volt, hogy a „településeken összességében a fejlesztés eredményeképpen 30 új szálláshely kerüljön kialakításra, új szolgáltatások jelenjenek meg a településeken. A szolgáltatások színvonalát és turisztikai hatását a településeken eltöltött vendégéjszakák számában mérhetjük, mely a projekt lezárását követő második évben megkétszereződik majd. Az intézkedés eredményeképpen (ÚMVP III. tengely) 13 új munkahely jött létre, valamint 9 négy napraforgós minősítésnek megfelelő szálláshely. Az intézkedés végrehajtásának tapasztalatai alapján szükség mutatkozik a térségben található turisztikai attrakciók támogatására (pl. használaton kívüli malom turisztikai célú bemutatása).
2. „Különböző környezetvédelmi akciókkal pl. illegális hulladéklerakók felszámolásával, megszüntetésével a lakosság környezettudatos magatartásának ösztönzése, térségi szintű környezetvédelmi akciók szervezése.” intézkedésben a HVS megvalósítása során kitűzött cél volt, hogy évenként két alkalommal kerüljenek megrendezésre térségi szintű települési akciók, a lakosság körében erősödjön a környezettudatos szemlélet, megszűnjenek az illegális hulladéklerakók. Az intézkedésnek köszönhetően 11 kérelem kapott támogatási határozatot. A már megvalósult rendezvényeken megkezdődött a lakosság környezettudatos szemléletformálása.
3. „Nyári táborokban szervezett programok megvalósítása, települési, térségi szintű tematikus programok, rendezvények támogatása volt a cél. pl. ÉLETMÓD tábor” intézkedésben a HVS első körös LEADER kiírás megvalósítása során kitűzött cél volt minimum 4 tábor megszervezése a gyermek és ifjúsági korosztály számára, illetve további 4 települési és/vagy térségi szintű program megrendezése. Az intézkedésnek köszönhetően 10 kérelem kapott támogatást a fenti programok megvalósítására. A továbbiakban szükséges forrást csoportosítani ezen intézkedésre a felmerült igények kielégítésére (pl. Hittantábor, multikulturális rendezvény)

B. Helyi örökség megőrzése

1. „Szellemi és tárgyi értékeink megőrzése, helytörténeti gyűjtemények, tájházak kialakítása, meglévők fejlesztése, helyileg vagy országosan nem védett épületben belső infrastrukturális átalakítások támogatása, eszközbeszerzés” intézkedésben a HVS megvalósítása során kitűzött cél volt, hogy 2013-ig a térségben minden településen legyen tájház vagy helytörténeti gyűjtemény, melyeket túraútvonalakhoz rendelhetünk, ezzel is erősítve a térségi kohéziót. Új civil szervezetek alakulnak meg, akik önkéntes és nonprofit alapokon működnek és fenntartják a hagyományokat.

Az intézkedés eddigi hatására hat településen felújításra került vagy kialakításra kerülnek tájházak, valamint tradicionális eszközök. Szükséges továbbá forrást csoportosítani ezen intézkedésre a további felmerült projektigények kiszolgálására (pl. falukemence kialakítás, szobrok építése, helytörténeti gyűjtemény).

C. A helyi életminőség megóvása, fejlesztése

1. „Az aktív szabadidős programok ösztönzése érdekében kis léptékű infrastrukturális fejlesztés szükséges, például meglévő játszóterek átalakítása, szabadidős és pihenőparkok kialakítása, sport és szabadidős szolgáltatások bővítése, valamint a lakosság szabadidő hasznos eltöltésének elősegítése érdekében sportcélú létesítmények kialakítása pl. kosárlabdapálya, sportpálya, meglévők fejlesztése, sporteszközök beszerzése” intézkedésben a HVS megvalósítása során kitűzött cél volt, hogy a térségben minimum 3 új, a szabványoknak megfelelő játszótér épüljön. A sportolásra alkalmas helyek megújuljanak, új eszközök kerüljenek beszerzésre, valamint több a lakosság szabadidő eltöltésében fontos közösségi program kerüljön megrendezésre, amelynek a hely- és eszközszükséglete biztosított legyen. Az intézkedés hatására 3, a szabványoknak megfelelő játszótér épült, valamint a tervezési területen 9 sportcélú támogatott kérelem beruházása fog megvalósulni. A továbbiakban szükséges ösztönözni a sportcélú beruházásokat, mivel a sport egyes területei különböző formában, de jelentős mértékben hozzájárulnak az emberek életminőségének javításához, fontos szerepet játszanak a magyarokat érintő túlsúlyból eredő betegségek megelőzésében, így egészségmegőrzés szempontjából is szükséges támogatni ezen célú beruházásokat.

2. „Civil szolgáltató központok infrastrukturális fejlesztésének elősegítése (ingatlan felújítása, kisléptékű infrastruktúra fejlesztés és eszközbeszerzés)” intézkedésben a HVS megvalósítása során kitűzött cél volt, hogy minimum 2 új civil szolgáltató központ kerüljön kialakításra, felújításra, amely a 21. századi elvárásoknak megfelel. Új munkahelyek teremtésével biztosítva legyen a központ működése. Az intézkedés hatására összesen 9 civil szolgáltató központ fejlesztésére irányuló támogatott kérelem beruházása valósul meg. Az intézkedés végrehajtásának tapasztalatai alapján szükséges még forrást csoportosítani ezen intézkedésre, hogy a tervezési területünk összes településén létesülhessen civil szolgáltató központ, mely intézmények segítik a helyben élők mindennapjait.

3. „A Polgárőr szervezetek működési feltételeinek javítása, iroda kialakítása, számítógép és munkaruházat beszerzése, valamint a polgárórség 24 órás készenléti munkájának elősegítése érdekében diszpécser központ kialakítása Bordányban” intézkedésben a HVS megvalósítása során kitűzött cél volt, hogy a Polgárórség működési feltételei javuljanak, új diszpécserközpont épüljön, 2 fő részére új munkahely létesüljön. Az intézkedés hatására Bordányban kialakításra kerül egy polgárőr iroda, valamint a település térfigyelő kamerákkal ellátott lesz a beruházást követően, valamint a térségben még hat településen valósul meg a polgárőr szervezetek fejlesztési beruházása. A későbbiekben szükséges ezen intézkedésre forrást csoportosítani, hogy a tervezési területen még nem támogatott polgárőr szervezetek is támogatásban részesüljenek, ezzel hozzájárulva az élhető, lakható környezet egyik alapfeltételéhez a közbiztonság megteremtéséhez.

D. Gazdasági környezet fejlesztése

1. „Az akciócsoport tervezési területén működő üzletekben helyi termékek forgalmazásához illő termék-tér kialakítása és a kialakított terméktér népszerűsítéséhez kapcsolódó marketing tevékenység” célterületben a HVS megvalósítása során kitűzött cél volt, hogy minden településen, 1-1 helyszínen kialakításra kerüljön a helyi termékek tárolására, árusítására alkalmas "LEADER polc". A fenti célkitűzésből jelenleg egy projekt sem valósult meg, aminek legfőbb oka, hogy csak Sándorfalvára tudtuk desztinálni ezt a célterületet, mivel a többi település 5000 fő alatti, így a III. tengely mikrovállalkozások fejlesztése célterületben is pályázható minisztériumi álláspont szerint, így a LEADER-ben a többi település nem pályázhatott erre a célterületre.
2. A „Mezőgazdasági vállalkozások szolgáltatásainak korszerűsítése” intézkedésben a HVS megvalósítása során kitűzött cél volt, hogy a mezőgazdasági vállalkozások szolgáltatásainak minősége javuljon, új szolgáltatások jöjjenek létre. Növekedjen a helyi identitás, melyet az ott élő és helyben értéket előállító vállalkozók generálnak. A helyi vállalkozások kötődése a saját területükhöz a velük kapcsolatban álló lakók érdeke is lesz, ezzel nő a terület népességmegtartó ereje. Az első körös LEADER kiírásban egy kérelem érkezett be ezen célterületre. A későbbiekben növelni szükséges ezen célterület tekintetében a maximális projektméretet, valamint nagy probléma, hogy a kifizetési kérelem benyújtásáig vállalkozóvá kell válnia a kérelmezőnek, így az őstermelő ügyfél nem valósíthatja a beruházását a fenti kritériumok teljesülése nélkül.

2.4 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága

A HVS végrehajtása során elért eredmények, az országban, és a világban zajló társadalmi és gazdasági folyamatok szükségessé teszik a HVS rendszeres felülvizsgálatát. Ez kiterjedhet a főbb célokra, valamint az intézkedésekre.

Jelen pillanatban a 2007-2013 –as ciklus félidejéhez érkezve szükségessé vált a felülvizsgálat.

A HVS időszakos felülvizsgálata, frissítése biztosítja, hogy az, az adott LEADER Helyi Akciócsoport (Déli Napfény Nonprofit Kft.) által lefedett térség folyamatosan változó fejlesztési igényeit valóban tükröző alapidokumentum legyen. Továbbá hozzájárulhat a LEADER program 2007-2013 programozási időszakon átnyúló folytatásának megalapozásához is.

2.5 SWOT elemzés

<i>Erősségek</i>	<i>Gyengeségek</i>
A megfelelő mezőgazdasági adottságoknak köszönhetően, változatos zöldség (szántóföldi és primőr), gyümölcs és szőlőtermesztés jellemző. Néhány termék országos jelentőségű, pl. fűszerpaprika, őszibarack, paprika, paradicsom.	A mezőgazdaság tekintetében hiányoznak a korszerű feldolgozás feltételei, amelyekkel a nagyobb hozzáadott értékű tevékenységeket is a térségben lehetne tartani.
Viszonylag fejlett a térség közútjainak hálózata és jó a települések megközelíthetősége (néhány település az autópályáról is közvetlenül elérhető).	A mezőgazdasági vállalkozások termelési, illetve értékesítési szintű összefogásának hiánya.
Viszonylag magas a térség gazdasági aktivitása.	Alacsony tőkeellátottság jellemző a térség vállalkozásaira.
Az aktív civil szervezeti bázis segíti a KKV-k fejlődését is.	A Szeged központúság a különböző gazdasági tevékenységek tekintetben is érvényesül
A helyi önkormányzatok nagy része adózási kedvezményekkel és kedvező infrastrukturális feltételek biztosításával igyekszik a térségbe vonzani a vállalkozásokat.	Alacsony az együttműködés hajlandóság az azonos tevékenységet végző KKV-k között, illetve erős rivalizálás
Jelentős a természeti látványosságok (helyi és országos védettséget élvező természetvédelmi területek) és a rekreációra alkalmas területek aránya.	A térség települései Szeged körül helyezkednek el és a különböző szolgáltatások elmaradottak vagy nem működnek. A térségben található kistelepülések, kulturális és szabadidős programok tekintetében is nagyon Szegedhez kötődnek.
A térségre a változatos, táji megjelenés jellemző (vizes és száraz területek váltakozása).	Kevés nemzetközi vonzerővel is rendelkező attrakció található a térségben.
A térségben számos természeti és kulturális érték található.	Sajátos, egységes turisztikai jelleg és arculat hiánya.
Élénkülő falusi turizmus: Kiterjedt tanyavilág. Számos településen megtalálhatók a helyi népművészet művelői, kézművesek, falusi vendéglátóhelyek. Sokszínű szellemi és tárgyi	Az idegenforgalom szempontjából meghatározó kereskedelmi, falusi és agroturisztikai szálláshelyek, vendéglátóhelyek száma a

kultúra.	térségben nem elégítik ki az igényeket.
A területen nagy szerepet képviselnek a hungarikumok. pl. röszei paprika, deszki rózsa	A turisztikai programok összehangoltságának hiánya (az egyes programok külön-külön kevésbé értékesíthetőek).
Aktív turisztikai programok és lehetőségek megléte. A térségen belül pl. Röszkén, Domaszéken, Algyőn már léteznek történelmi és természeti látványosságokat bemutató, kijelölt tanösvények, túraútvonalak. A lovaglásnak, lovasturizmusnak jelentős hagyományai vannak.	A meglévő turisztikai programokról és szolgáltatásokról nem áll rendelkezésre megfelelő mennyiségű és minőségű információ az interneten vagy egyéb helyeken.
Sokszínű turisztikai szempontból meghatározó programok, rendezvények: pl. Szatymazi Őszibarack Fesztivál, Domaszéki Sárgarépa Fesztivál, Kübekházi Operettfalu, stb.	Kevés a turisztikai lehetőségekhez kapcsolódó, kísérő szolgáltatás a térségekben. (Pl. kerékpárútvonalak mentén kerékpárkölcsonzók).
Élénk önszerveződés, aktív civil szervezetek.	
Lehetőségek	Veszélyek
További pályázati források bevonása a vállalkozások fejlesztésébe és tevékenységük bővítésébe.	A gazdasági világválság okozta kereslet-visszaesés fokozottan érinti a térség vállalkozásait.
A közös, összehangolt fejlesztések eredményeképp kialakuló szinergikus hatások megteremtik a feltételeit, hogy a turizmus egy stabil bevételi forrás legyen a térség lakói számára.	Együttműködés hiányában, illetve az erős rivalizálás miatt nem fejlődik a térség turizmusa.
Egy összehangolt falusi és aktív turizmusra épülő programcsomag tökéletes kiegészítése lehet a Szegedre látogató vendégek programjának.	Nem sikerül a településeket bekapcsolni a régió turizmusába és saját „akciócsoport-szintű” turisztikai kínálatot teremteni.
A vidéki, természetközeli területek iránti érdeklődés, valamint az aktív turisztikai termékek iránti kereslet folyamatos növekedése.	A gazdasági visszaesés következményeként visszaeső turizmus miatt csökkenek az ebből származó bevételek a térségben.

3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

3.1 Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

Az Akciócsoport tervezési területére jellemző az országos átlagot meghaladó mértékű mezőgazdasági tevékenység, amely nagyrészt a kiváló természeti adottságoknak – jó minőségű föld, magas napsütés órák száma, agrár kultúra magas foka – köszönhető, Néhány termék országos jelentőségű, pl. fűszerpaprika, őszibarack, paprika, paradicsom. Ennek ellenére a mezőgazdasági termelésre épülő feldolgozó tevékenység kismértékben van jelen, ez jelenthet a jövőben egyfajta fejlesztési lehetőséget a szektor számára. 2013-ra a mezőgazdasági vállalkozások támogatásával javul a kiváló természeti adottságok kihasználása, valamint a feldolgozó tevékenység mértéke.

Az Akciócsoport által érintett településeken meghatározóan a *mikrovállalkozások*, vagyis a 0 és 9 fő közötti foglalkoztatotti létszámmal működő cégek dominálnak. A térség vállalkozásai közül 637 db, azaz az összes *több mint 88%*-a mikrovállalkozás. Ennek tükrében látható, viszonylag magas a térség gazdasági aktivitása, alacsony tőkeellátottság jellemző a térség vállalkozásaira. 2013-ra a mikrovállalkozások támogatásával megfelelő tőkeellátottság biztosítottá válik.

Jelentős a természeti látványosságok (helyi és országos védettséget élvező természetvédelmi területek) és a rekreációra alkalmas területek aránya. 2013-ra egy összehangolt falusi és aktív turizmusra épülő programcsomag összehangolásával tökéletes kiegészítése lesz az ide látogató vendégek programjának.

Élénkülő falusi turizmus, kiterjedt tanyavilág. Számos településen megtalálhatók a helyi népművészet művelői, kézművesek, falusi vendéglátóhelyek. Sokszínű szellemi és tárgyi kultúra. 2013-ra a térség szellemi és tárgyi értékeinek megóvására irányuló támogatásokkal növekszik a tervezési terület turisztikai vonzereje.

A települési rendezvényeknek jelentős a helyi identitáserősítő hatásuk, valamint közösségépítő hatást is erősítik. 2013-ra a rendezvények támogatásával sokszínű turisztikai szempontból meghatározó programok, rendezvények színesítik és erősítik a helyi közösséget:

Az élhető lakható környezet egyik alapfeltétele a közbiztonság megteremtése. Az Akciócsoport tervezési területén előregedő a lakosság, kedvezőtlen a demográfiai helyzet. 2013-ra a polgárőr szervezetek támogatásával javul a közbiztonság és az ott élők komfortérzete.

2013-ra a településeink többségében megújulnak a sportlétesítmények, új eszközök beszerzésére kerül sor mivel a sport több területen, a közösségépítésben, de legfőképp az egészség megőrzésében játszott szerepe révén járul hozzá az életminőség javításához. Jelenleg a sport alulreprezentált ágazatnak számít a vidékfejlesztésben, azonban a sport egyes területei különböző formában, de jelentős mértékben hozzájárulnak az emberek életminőségének javításához. Továbbiakban szükséges ösztönözni a sportcélú beruházásokat, mivel a sport egyes területei különböző formában, de jelentős mértékben hozzájárulnak az emberek életminőségének javításához, fontos szerepet játszanak a magyarokat érintő túlsúlyból eredő betegségek megelőzésében, így egészségmegőrzés szempontjából is szükséges támogatni ezen célú beruházásokat.

3.3 3.4 Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez és a Helyi Vidékfejlesztési stratégia fő célkitűzései

I. Jövőkép			
II. Célkitűzések:			
A	B	C	D
Helyi turizmus fejlesztése	Helyi örökség megőrzése	Helyi életminőség megővése, fejlesztése	Gazdasági környezet fejlesztése
A térség településein fellelhető turisztikai lehetőségek kihasználatlanok. A turizmus térségünk jelenleg kevésbé kihasznált kiterjesztési potenciálja. Ennek első lépése a szemléletformálás, a motiváció, valamint a képességváltás a turizmus területén végzett tevékenységek, szolgáltatások indítására. A turisztikai potenciál növelése érdekében turisztikai célú rendezvények megvalósítása megoldást jelenthet.	A vidéki kistelepülések természeti és építészeti öröksége nem csak a mindennapjait teszi szebbé, de az oda érkezőket is megragadja. A védett épületek felújítására, témaútvonalak létesítésére szolgáló jogcím erre a lehetőséget ad. A vidéki élet és hagyományok továbbélését is jelenti; az összes örökség kihívás is a megőrzés és megújítás szellemében.	Az aktív testmozgás hiánya hatással van a lakosság egészségi állapotára. Kiváltképpen a fiatalabb korosztály számára jelent komoly problémát a szabadidő testi és szellemi fejlődésük szempontjából hasznos eltöltésének hiánya. A lakosság szabadidő hasznos eltöltésének elősegítése érdekében sportcélú létesítmények kialakítása.	A térség lakosságának jelentős hányada ma is mezőgazdasággal foglalkozik, jövedelme ezen tevékenységből származik. Kedvezőtlen a foglalkoztatási helyzet, kevés a mezőgazdaságon kívüli más munkalehetőség. Ugyanakkor hiányoznak a megtermelt mezőgazdasági termékek – gyümölcs, zöldség, biotermékek, méz, bor - közvetlen értékesítési helyei.

Intézkedések				
Rendezvény	Kulturális értékek megőrzése	Kulturális , szabadidős és civil szolgáltatások fejlesztése	Helyi termékek, szolgáltatások minőségének megőrzése, javítása. Innovatív megoldások támogatása , Bemutató gazdaságok kialakítása	Települési média fejlesztése
Hittantábor, Környezetvédelmi rendezvények, Multikulturális rendezvények	Falukemence, szobrok, Helytörténeti gyűjtemény	Polgárőr irodák szolgáltatásainak fejlesztése, Civil szolgáltatások fejlesztése, Szabadidős tevékenységek fejlesztése.	Mezőgazdasági 4 EUME alatti gazdaságok fejlesztése, ANNEX 1. termékek	Települési média fejlesztése
A települési rendezvényeknek jelentős a helyi identitás-erősítő hatásuk, valamint közösségépítő hatást is erősítik. A rendezvények támogatásával sokszínű turisztikai szempontból meghatározó programok, rendezvények színesítik és erősítik a helyi közösséget. A térségben található kistelepülések kulturális és szabadidős programok tekintetében is nagyon Szegedhez kötődnek. Ugyanakkor a falvakban vannak olyan kihasználatlan erőforrások, melyek hasznosításával színesíteni lehetne a helyi szervezésben megvalósuló program kínálatot. Ráadásul a településen élő nemzetiségek (szerbek), és a határmenti helyzet, lehetővé teszi a multikulturális rendezvények megszervezését is.	A térségre a sokszínű és gazdag szellemi és tárgyi kultúra jellemző. 2013-ig a térségben minden településen lesz tájház vagy helytörténeti gyűjtemény, melyeket túráutvonalakhoz rendelhetünk, ezzel is erősítve a térségi kohéziót. Új civil szervezetek alakulnak meg, akik önkéntes és nonprofit alapokon működnek és fenntartják a hagyományokat.	A térség minden településén már 15 éve működnek nagy hatékonysággal Polgárőr szervezetek. A térség településein hatékonyan, civil szervezetként vannak jelen. Munkájuk nélkülözhetetlen és hiánypótló. A térségben jól működő, aktív civil szervezetek tevékenykednek településük és céljaik érdekében. A civil szervezetek működési feltételei hiányosak. Lehetőséggént kell tekinteni, hogy a térség minden településén működjenek azonos céllal tevékenykedő civil szervezetek, akik egymás munkáját, programjait erősítik. A Sport több területen, a közösségépítésben, de legfőképp az egészség megőrzésében játszott szerepe révén járul hozzá az életminőség javításához. Jelenleg a sport alulreprezentált ágazatnak számít a vidékfejlesztésben, azonban a sport egyes területei különböző formában, de jelentős mértékben hozzájárulnak az emberek életminőségének javításához.	Az Akciócsoport területére jellemző az országos átlagot meghaladó mértékű mezőgazdasági tevékenység, amely nagyrészt a kiváló természeti adottságoknak – jó minőségű föld, magas napsütés órák száma, agrár kultúra magas foka – köszönhető, Néhány termék országos jelentőségű, pl. fűszerpaprika, őszibarack, paprika, paradicsom. Ennek ellenére a mezőgazdasági termelésre épülő feldolgozó tevékenység kismértékben van jelen, ez jelentheti a jövőben egyfajta fejlesztési lehetőséget a szektor számára. A mezőgazdasági vállalkozások támogatásával javul a kiváló természeti adottságok kihasználása, valamint a feldolgozó tevékenység mértéke.	A meglévő települési újságok és televíziós programok fejlesztése, színvonaluk javítása, programjaik sokszínűbbé tétele, valamint a helyi rádiók, ill. a web alapú média kialakítása és fejlesztése.